Centrum sociálních služeb Praha

VYJÁDŘENÍ CENTRA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA KE KVALITĚ PROGRAMU PRIMÁRNÍ PREVENCE

Organizace Prev-Centrum, z. ú., požádala v listopadu 2024 Centrum sociálních služeb Praha, Pražské centrum primární prevence (dále PCPP) o reflexi preventivního programu (z oblasti indikované primární prevence). Podklady byly zaslány v průběhu měsíce listopadu 2024.

Webové stránky má organizace aktivní a obsahují podrobné informace o preventivních programech včetně programu indikované prevence.

Zhodnocení programu proběhlo na základě prostudování dokumentace a rozhovoru s personálem organizace. Organizací zaslaná dokumentace obsahovala tyto materiály:

- CV Brandová
- CV Stískalová
- Koncepce programu
- Organizační struktura
- Smlouva o supervizi
- Souhlas s docházkou (dohoda se zákonným zástupcem)
- Textový dokument Podklady pro ověření kvality služeb PCPP
- Textový dokument Šest tajemství vzájemných vztahů
- Pracovní materiály vztahující se k obsahu programu:
    - 3 zlaté otázky
    - Asertivní komunikace
    - Emoce, dívky
    - Emoce, chlapci
    - Strom-Proč zrovna já
    - Šest tajemství vzájemných vztahů-motýl
    - Zůstaň v klidu a přítomnosti

Rozhovor vedli dne 31. 1. 2025 pracovníci PCPP, Lucie Myšková a Roman Petrenko, s pracovnicemi organizace Prev-Centrum, Michaelou Stískalovou a Terezou Brandovou.

Na začátku se přítomní vzájemně představili a organizace představila svou činnost. Následně byl veden rozhovor zaměřený zejména na tyto tematické okruhy:

- teoretické ukotvení programu,
- popis hlavních rizikových a protektivních faktorů relevantních pro témata, kterého se program týká,
- popis intervence (co a jakým způsobem program dělá, že to vede k pozitivní změně u cílové skupiny),
- očekávané znalosti, dovednosti, postoje a další pozitivní změny u absolventů programu,
- efektivita programu a její sledování,
- vymezení cílové skupiny ve vztahu k nabízenému programu a úrovni prevence,

- podoba písemné dohody (kontraktu) o realizaci programu,
- struktura a řízení organizace, vymezené kompetence pro jednotlivé pozice, zaškolování lektorů,
- kompetence lektorů,
- míra využívání interaktivity a zážitkových prvků v programu,
- mechanismy pro zajištění a zvyšování kvality programu (např. intervize, supervize).

Na začátku rozhovoru a po vzájemném představení pracovnice Prev-Centra představily krátce organizaci a cestu a motivaci k vytvoření programu indikované prevence. Posuzovaný program indikované primární prevence začala organizace realizovat v uplynulém období nově na základě poptávky z praxe a jako službu navazující na svou aktuální nabídku služeb, zejména programy selektivní primární prevence. Program indikované prevence je ovšem otevřený i dalším zájemcům, účast v programu selektivní prevence nebo jiná forma předchozí práce není podmínkou.

Program je postaven na realizaci 5 individuálních setkání (standardní délka programu). Jedno setkání trvá 45 minut. Periodicita schůzek je zpravidla 1x týdně. Programu předchází konzultace se zákonným zástupcem, kde se nejenže uzavírá dohoda o realizaci programu, ale také se upřesňuje zakázka a stanovují cíle pro konkrétního žáka. Poté jsou realizovány individuální schůzky již pouze se samotným žákem a to většinou v počtu 5 setkání. Program je zakončen závěrečnou informativní schůzkou se zákonným zástupcem a dítětem zároveň, kde jsou vyhodnoceny cíle, diskutován realizovaný pokrok a případně zaznívají doporučení směrem k dalšímu postupu.

Za poslední rok programem tohoto typu prošlo 6 žáků. Do budoucna se dá ale očekávat vyšší zájem a počet klientů. Individuální práci s žáky v rámci programu zajišťují aktuálně 2 lektorky: Mgr. Michaela Stískalová a Mgr. Tereza Brandová, Která je zároveň vedoucí služby programů primární prevence v rámci celé organizace. Organizace nepředpokládá, že by v dohledné době bylo potřeba skupinu lektorů rozšiřovat, nicméně pokud by se tak činilo, jako nárok na daného lektora pracovnice uváděly vedle absolvovaného kurzu v prevenci (např. specializačního studia pro ŠMP) také VŠ vzdělání a minimálně kurz krizové intervence, ideálně též započatý terapeutický výcvik.

Program je tematicky úzce vymezen a týká se pouze problémů spojených se šikanou v třídních kolektivech či ubližujícím chováním mezi žáky a z něj vyplývajících problémů.

V případě, že se u zájemce o danou službu identifikují problémy souvisejícími s jinými typy rizikového chování, odkazují pracovnice klienty do jiných (vhodnějších) typů služeb. Výhodou je existence služby Centra poradenství pro děti a mládež, které pod organizací Prev-Centrum působí a věnuje se klientele s obecnějším typem problémů.

Jednotlivé body v programu jsou inspirovány zahraniční literaturou věnující se šikaně, zejména tzv. Šesti tajemstvími vzájemných vztahů (1. Regulujme své pocity, 2. Uvědomme si, proč jsme se stali obětí/pachatelem šikany, 3. Zvyšme si sebevědomí, 4. Naučme se sebevědomě komunikovat, 5. Vytvořme si vlastní „zdroje moci“, 6. Vybudujme si podpůrnou síť).

Ze strany PCPP rozumíme, že se na pracovnice organizace také obrací pedagogové s žádostí o konzultace, např. jak správně postupovat v případech šikany, jaká opatření činit a jak šikaně účinně předcházet. Tato práce by ovšem neměla být označována za součást programu indikované primární prevence, případně pokud ano, tak v rámci programu např. jako konzultace s pedagogem konkrétního žáka, ke kterému je program indikovaná prevence směřován.

Zpětná vazba o výsledcích programu směrem ke škole neprobíhá, protože klientem je zde žák a jeho zákonný zástupce, nikoliv škola, ale v odůvodněných případech je podle vyjádření pracovnic teoreticky možná (se souhlasem zákonného zástupce).

Program se snaží respektovat individuální potřeby každého žáka s přihlédnutím k jeho aktuální situaci, zároveň obsahuje informace a techniky, o které se práce s klientem opírá.

Cílovou skupinou jsou žáci prvního i druhého stupně základních škol i žáci středních škol. Dosavadními klienty byly převážně děti staršího školního věku. Indikace a kontraindikace nyní stručně ale dostatečně vymezuje koncepce programu. Program probíhá v prostorách organizace v konzultačních místnostech.

Cíle programu jsou stanovovány na úvodním setkání s rodičem a dále poté upřesněny na úvodním setkání s žákem. Jsou také nově součástí dohody o využití služby se zákonným zástupcem.

Evaluace v současné době pobíhá pouze na úrovni zpětné vazby klienta v rámci závěrečného rozhovoru. Organizace uvažuje, že by zpětnou vazbu získávala s nějakým časovým odstupem, možné je i využití dotazníčku před a po programu.

Ze strany PCPP oceňujeme zejména:

- přípravu organizace na posouzení a vytvoření přehledných podkladů
- erudici lektorů (vedoucí služby) a jejich zkušenosti na poli školské prevence
- zájem o další rozvoj kvality a efektivity programu
- nabízení unikátního a vysoce specializovaného typu konkrétně zaměřené služby, která v systému primární prevence není jinak dostatečně dostupná
- teoretické podklady při vytvoření obsahu programu a konzultace s kolegy

Ze strany PCPP doporučujeme:

- evaluaci efektivity a dopadů programu, a to získáváním informací nejen bezprostředně po jeho skončení, ale také (nebo zejména) s určitým odstupem, např. uskutečnit závěrečné setkání s rodičem později či udělat navazující setkání, v rámci kterého mohou být také reflektovány konkrétní cíle a dopad programu do každodenního života žáka
- sepsat jednotnou metodiku programu, ve které organizace např. vytýčí cíle programu, ale i jednotlivých kroků a používaných technik, popíše způsob jejich realizace a upřesní rizikové a protektivní faktory ovlivňované v rámci programu, program teoreticky ukotví, vymezí způsob práce s různými věkovými skupinami a jasně stanoví indikaci pro indikovanou prevenci
- jednorázovou konzultaci s rodiči a/nebo pedagogy nezahrnovat do programu školské primární indikované prevence
- program jasně stanovit na 5 jednotlivých bloků s jasnou náplní

Přes výše uvedená doporučení, která jsou zmíněna jako podněty k dalšímu zkvalitnění praxe v oblasti prevence, **představený program indikované primární prevence organizace Prev-Centrum, z.ú. vnímáme jako kvalitní a efektivně cílený do školské primární prevence rizikového chování.** Program je v současné podobě postaven na principech efektivní primární prevence. **Pro účely dotačního Programu primární prevence ve školách a školských zařízeních Magistrátu hl. m. Prahy konstatujeme, že považujeme využívání programu organizace Prev-Centrum, z.ú. za přínosné.**

V Praze dne 3. 2. 2025

Za tým PCPP zprávu sepsali PhDr. Mgr. Lucie Myšková, Ph.D. a Bc. Roman Petrenko

Zprávu podepsal: Mgr. Jan Žufníček, vedoucí PCPP